

Þorsteinn och *Sigurðr*: En undersökning av isländska och norska särdrag i personnamnmaterial i islänningatåtarna

---

Solveig Bollig

Abstract: This article explores the personal names given to Icelandic and Norwegian individuals in 23 of the Old Norse literary *islendingaþættir*. The aim is to establish if differences between Norway and Iceland, and innovations and archaisms in personal names from the different time periods accessible through the *islendingaþættir*, are visible in literary sources. The findings of the analysis of the personal names in the *islendingaþættir* are supplemented with results of previous research and non-literary sources. Despite the limited source material, the personal names of Icelandic and Norwegian individuals found in 23 *islendingaþættir* exhibit noticeable differences such as preferences for specific names or name components.

Keywords: personal names, Icelandic family sagas, *islendingaþættir*, Old Norse literature, othering

---

Solveig Bollig, Doctoral Student in Linguistics with focus on Nordic Languages, Department of Language Studies, Umeå University. *Þorsteinn* and *Sigurðr*: A study of Icelandic and Norwegian personal names in the *islendingaþættir*.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons 4.0 International licence (CC BY 4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

1. Inledning

Bland det första en läsare möter i islänningasagorna och islänningåtåtarna är de långa uppräkningsarna där författaren listar namn, släktförhållanden, generationer inom en familj och etablerar karaktärernas härkomst och kopplingar till andra familjer. Genealogierna var betydelsefulla för både sagaförfattarna och deras samhälle och för själva narrativet (Bragason 2018). Förutom genealogier och släktförhållanden är också personnamnen av (stor) betydelse för narrativet och utgör det material som studien fokuserar på.

Personnamn är av stor betydelse eftersom de inte bara identifierar en individ utan också kan signalera tillhörigheten till en specifik grupp av människor. Detta är relevant både för den enskilda individen och för olika grupper i samhället. Det är inte bara personnamnens identifierande och utpekande funktion som har betydelse utan också namnens lexikala, konnotativa och associativa betydelser. Detta har belysts bland annat av Yvonne Bertills beträffande litterär onomastik som påpekar att personnamn i litterära kontexter ofta formas eller väljs på grund av namnens semantiska betydelser eller namnens kulturellt specifika konnotationer såsom etnicitet eller ålder som motsvarar karaktärernas attribut (Bertills 2003:27–33). Liksom Bertills behandlar även Benedicta Windt-Val i sin avhandling (2009) författarens val av personnamn i litteraturen, medan Grant W. Smith (2016) redogör för den litterära onomastikens utveckling och teoretiska förankring i förhållande till (socio)lingvistik. Valet av personnamn på grund av namnets lexikala, konnotativa och associativa betydelser är till en viss grad också brukligt i den moderna vardagskontexten. Det visar till exempel Emilia Aldrin (2011) i en undersökning av föräldrars namnval för sina barn i 2000-talets Göteborg där hon kommer fram till att föräldrars namnval kan motiveras av social positionering utifrån namnens konnotativa och associativa innebörd.

Namnens konnotativa och associativa betydelser har också varit tankemässiga utgångspunkter för föreliggande studie. I ett avhandlingsprojekt om *otherness* i sagorna och tåtarna ledde frågan om vem ”den andre” i fornisländsk sagalitteratur egentligen är till reflektioner rörande identitetsmarkörer i personnamn i den litterära kontexten och

huruvida skillnader i personnamnskicket kan återspegla bakomliggande kulturella, etniska, religiösa eller språkliga skillnader namn-användarna emellan; till exempel skillnader mellan isländska och norska individer. Avhandlingsprojektet undersöker hur sagakaraktärer relaterar till *othering* och vad som uppfattas som *otherness* i sagalitteraturen. Det måste påpekas att vad som förstås som *otherness* och *othering* i högsta grad är beroende på den sociala och kulturella kontext som undersöks och det teoretiska ramverk man utgår ifrån. I den mest generella bemärkelsen är *otherness* och "den andre" någonting som uppfattas som på något sätt främmande för betraktaren som ändå behövs för att forma eller förstå sig själv som individ eller grupp.¹

Islands landnam, dvs. etablerandet av permanenta bosättningarna på Island och framväxten av fristaten Island, måste ha haft stort inflytande på islänningarnas uppfattning om sin identitet, såväl på individnivå som på grupp- och samhällsnivå. Frigörelsen från Norge, hemlandet, får antas ha lämnat spår på många sätt, inte minst vad gäller kultur, språk och namnskick. Sagorna som nedtecknades under denna tid bör rimligtvis avspegla dessa dynamiker, t.ex. i namngivningen av karaktärer och hur dessa namn kan relateras till deras identitet som norrman eller islänning. Utifrån dessa utgångspunkter har jag tidigare genomfört en pilotstudie (Bollig 2022) beträffande skillnader i personnamnskicket mellan norrmän och islänningar i nio islänningatåtar. Huvudsyftet med denna studie var att visa att personnamn med fördel kan användas som ett självständigt källmaterial – som ett material för att belysa frågor om *otherness*. Dessutom visade studien även, trots det begränsade källmaterialet, tendenser rörande personnamnskicket hos norrmän respektive islänningar. Detta motiverar den föreliggande, fördjupade studien om isländska respektive norska särdrag i personnamns materialet i islänningatåtarna. Genom att studera 23 tåtar söker jag att besvara frågan huruvida författarna förefaller återge ett autentiskt namnmateriale som kan bidra till debatten om tåtarnas historicitet, samt huruvida namnen på isländska och norska

¹ Se till exempel Dervin (2012), Tuerkkan (2011) eller Sencindiver, & Beville & Lauritzen (2011) för teoretiska ramverk gällande *otherness*, samt Knight och Merkelbach (2020) för undersökningar av *otherness* i fornnordisk litteratur.

individer i tåtarna skiljer sig åt och om det finns särdrag eller specifika namn som tyder på namnbärens härkomst.

2. Teoretiska utgångspunkter

Namnskicket på Island och i Norge under medeltiden har tidigare redogjorts för av både Erik Henrik Lind (1905–15) och Assar Janzén (1947), där den senares arbete i stora delar bygger vidare på den förstnämndes. Dessa samlingar ligger också till grund för den här studien. Mellan 1905 och 1915 utgav Erik Henrik Lind *Norsk-isländska dopnamn och fingerade namn från medeltiden* som samlade personnamn från historiska och litterära källor – såsom islänningasagorna och islänningatåtarna. Linds omfattande verk utgör fortfarande standard-samlingen för medeltida norska och isländska personnamn (jfr Peterson 2015). Därför är det föga förvånande att Janzén (1947) använde sig av Linds personnamnssamling vid sin redogörelse för fornvästnordiska personnamn (Janzén 1947:24). Till skillnad från Lind, som genomgående hänvisar till olika typer av sagor och några få tåtar i sin personnamnsamling, uttryckte Janzén en viss osäkerhet rörande vissa sagagenrers lämplighet för att undersöka personnamn. Han bedömde att namnmaterialet i islänningasagorna var ”pålitligt och faktiskt”, medan han ansåg att namnmaterialet i andra sagagenrer, såsom ”de mytisk-heroiska sagorna” var mindre trovärdigt (Janzén 1947:23). Liksom Lind ansåg Janzén dock att just islänningasagorna utgjorde ett pålitligt underlag för undersökningar av personnamn. Det bör här framhävas att Linds personnamnsamling redogör för personnamn i sagorna men utelämnar islänningatåtarna som föreliggande studie har som underlag (Lind 1915:VII–X). Vid enstaka tillfällen kompletterar Janzén sina slutsatser om isländska och norska särdrag med runinskrifter eller ortnamn, men hänvisar i övrigt till Lind.

Janzén (1947) behandlar även det han kallar för ”frekvensfluktuationer i rum och tid. Lån inom västnordiskan” (Janzén 1947:123) där han samlar och redogör för skillnader i medeltida namnskick mellan Island och Norge. Janzéns behandling av ämnet är kort, saknar statistik och närmare källhänvisningar, men resultaten förefaller ändå

övertygande eftersom de stöds av slutsatser om lexikal och fonologisk utveckling på Island i jämförelse med Norge som språkforskarna Oskar Bandle (1967) och Kenneth Chapman (1962) har dragit. Janzén kommer fram till att en del av de namn som överfördes till Island från framför allt Norge, gick ur bruk på Island efter landnamstiden. Samtidigt gick vissa personnamn ur bruk i Norge men fortsatte att användas på Island, under det att ytterligare andra namn utgör isländska novationer (Janzén 1947:123–126).

Föreliggande artikel bygger vidare på och kompletterar Janzén (1947) genom att undersöka isländska och norska personnamn i ett urval fornvästnordiska islänningatåtar. Hypotesen är att personnamnen i islänningatåtar som nedteknades på Island uppvisar spår av samma särdrag som Janzén visat på i sin undersökning gällande sagorna och icke-litterära källor. Det bör alltså finnas iakttagbara skillnader i tåtarna vad gäller förnamnsval för karaktärer av isländsk och norsk härkomst, och dessa bör också i sin tur ha betydelse för formeringen av en isländsk respektive norsk identitet under och efter Islands landnamstid.

Linds – och till en viss grad Janzéns – bedömning att personnamn från litterära källor såsom islänningasagorna kan anses som historiskt pålitliga eller till och med kan jämföras med personnamn som noteras från andra historiska icke-litterära källor belyser ett av den litterära onomastikens kärnproblem: Kan och ska litterära karaktärer och namnen de bär, bli ”studied as real persons (mimetic) or as textual elements who come to life mainly by means of words or language (semiotic)” (Bertills 2003:51)?

För den föreliggande studien aktualiseras denna fråga i viss mån eftersom man kan reflektera över huruvida namnen på karaktärerna ska antas avspegla verkliga förhållanden eller om de ska anses vara helt fiktiva konstruktioner. Denna studie gör inte anspråk på vare sig det ena eller det andra utan gör istället antagandet att namnen i alla fall avspeglar idéer om samhället som tåtarna tillkom i. Det relevanta är alltså inte huruvida namnen representerar verkligheten eller inte, utan vilka ideal som de avspeglar.

Personnamn som språklig resurs är uttryck för sociala konventioner och speglar den kulturella, religiösa och sociala bakgrunden som de används i men de väcker också mer subjektiva mentala associationer och föreställningar, vilka grundar sig i namnanvändarens personliga kunskaper och upplevelser (Bertills 2003:32; Windt-Val 2009:29). Författare använder sig i stort sett av både de sociala konventionerna och föreställningar och sina egna associationer med namnen i namngivningsprocessen för sina litterära karaktärer (Windt-Val 2009:29). Eftersom författare generellt tenderar att uppvisa överensstämmelse mellan narrativ å ena sidan, och karaktärerna och deras namn å den andra bygger personnamnen i den litterära kontexten också upp narrativet, världsbilden och karaktärerna. De valda namnen ”kommenterar och evaluerer individuell moral och politiske eller religiöse temaer, etablerer klassetillhörighet eller fellesskap med andre sociale grupperingar, alluderer til historien eller til tidligere litterære verker, bidrar til å skape en undertone av realisme eller en stemning av legende eller eventyr, understreker allegorier og knytter an til nasjonalitet eller universalitet” (Windt-Val 2009:30). På grund av namnens potentiella roll som narrativt stilmedel är litteraturens genre avgörande för namngivningsprocessen – den litterära genren författaren rör sig i begränsar och påverkar namnvalen (Windt-Val 2009:29, 39). En generell tendens är enligt Grant Smith att symboliska namn, så kallade ”redende Namen”, förekommer i större utsträckning i litteraturen än i vardagslivet, alltså namn som har en tydlig och uppenbar lexikal betydelse som substantiverade adjektiv (Smith 2016:296). Något liknande gäller för generiska namn som är kulturspecifika och kopplade till särskilda grupper och deras egenskaper som *Ivan* för ryska karaktärer eller *Hans* för tyska karaktärer (Bertills 2003:47). Utöver symboliska eller generiska namn förekommer också mer genrespecifika skillnader angående namnmaterialet. Realistisk fiktionslitteratur eller historisk skönlitteratur innehåller vanligtvis ett konventionellt namnmateriale för att efterlikna (den historiska) verkligheten medan fantasylitteratur i större grad uppvisar fiktiva namn som författaren själv har uppfunnit (Bertills 2003:41). Med tanke på att islänningatåtarna berättar om historiska händelser får det antas att sagaförfattarna också använde

sig av antingen autentiska namn för sina karaktärer eller av konventionella namn för att återspegla det historiska namnskicket. Detta innebär att det i princip kan finnas tre olika kopplingar mellan namn och namnbärare: både namnbärare och namnet är historiskt autentiska, namnet är autentiskt men namnbäraren är fiktiv, eller både namnet och namnbärare är fiktiva (Windt-Val 2009:39). Med tanke på att sagaförfattarna försökte återge och återspegla den historiska verkligheten får det antas att de första två kopplingarna förekommer oftare än den tredje. För det mesta är det dock inte möjligt att särskilja om namnen och namnbärarna är fiktiva eller autentiska om namnbäraren inte är känd från andra förlitliga icke-litterära historiska källor, vilket utgör en del av debatten om islänningatåtarnas historicitet.

Frågor om islänningatåtarnas ålder, datering och historicitet är fortfarande omstridda bland forskare, och uppfattningarna har skiftat över tid (se Ashman Rowe 2017; Jakobsson 2013). Delar av sagalitteraturen har före nedtecknandet traderats muntligt och är med all säkerhet betydligt äldre än de skriftliga källorna. Skillnaden mellan den tid då tåtarna utspelar sig – från Islands landnamstid till tiden för Islands kristnande – och tiden för tåtarnas nedtecknande, som dock inte nödvändigtvis sammanfaller med tåtarnas datering, uppgår vanligen till minst 150 år. Under den aktuella tidsperioden genomgick Island stora sociala och politiska förändringar. Landet gick från att vara en fristat med perioder av inbördeskrig till att bli inkorporerat i det norska kungariket, vilket medförde både konflikter och samarbeten mellan isländska makthavare och norska kungar (Jakobsson 2021). Därutöver cementerades under den tiden kyrkans institutionella inflytande på Island. Medan dop av sagakaraktärerna och Islands övergång till kristendomen är ett återkommande motiv i tåtarna, saknas beskrivningar av den institutionella förankringen och det sociala och politiska inflytandet som kyrkan hade vid tiden för sagornas nedtecknande (Glaser 2011:13). Den stora tidsskillnaden mellan tåtarnas handling och nedteckning av dem samt tåtarnas ibland fantasifulla detaljer har lett till att tåtarnas historicitet ibland har ifrågasatts. Det är näst intill omöjligt att skilja mellan historiska individer och fiktiva karaktärer i tåtarna i de fall personerna inte är omnämnda i icke-litterära historiska källor.

Detta är dock inte nödvändigtvis ett problem; svårigheten att skilja mellan historiska individer och fiktiva karaktärer talar för att sagaförfattarna skapade sina fiktiva karaktärer efter verkliga förebilder, eller åtminstone efter den föreställning de hade om de individer som levde under vikingatiden. Man får alltså anta att de personnamn som sagaförfattarna använde för fiktiva karaktärer efterhärjade tidstypiska personnamn från det vikingatida personnamnskicket, åtminstone så långt detta var känt av författarna. För att sammanfatta: tåtarna (som är nedtecknade fr.o.m. ca 1150) berättar om tiden mellan Islands landnam omkring 870 och Islands kristnande år 1000. Tåtarna kan dock antas ha traderats muntligt innan nedtecknandet. På grund av de förutnämnda faktorerna är utgångspunkten för denna studie att namnmaterialet i tåtarna reflekterar författarnas förställningar och kunskaper om Islands historia som kan återspegla autentiska förhållanden och namn.

3. Material

Islänningasagorna är litterära verk skrivna på fornisländska vars handling för det mesta utspelar sig under Islands kolonisationstid fram till Islands kristnande, det vill säga ungefär mellan år 870 och år 1000 (Bampi 2017:5). Beteckningen *islänningasagor* används eftersom huvudpersoner nästan alltid är individer som antingen är födda och uppvuxna på Island eller som flyttar till Island under narrativets förlopp, och sagorna är nedtecknade av islänningar för islänningar. Större delen av islänningasagornas narrativ utspelar sig på Island men även resor till den europeiska kontinenten, framför allt till Skandinavien, förekommer. Det finns ungefär 40 längre sagor, islänningasagor, och en större mängd kortare berättelser, islänningatåtar.² Islänningatåtarna har hittills först och främst använts i större undersökningar tillsammans med islänningasagor, trots att en del tåtar snarast kan ses

² Antalet islänningasagor och islänningatåtar är omstritt och varierande antal anges. Exempelvis uppskattar Wolfgang Lange (1958:154) antalet tåtar till över hundra.

som närmare besläktade med kungasagorna (Ashman Rowe 2017:152; Jakobsson 2013:261). Handlingen i de flesta islänningatåtarna utspelar sig helt eller delvis i områden som utgör det moderna Norge och de följer ofta ett typiskt mönster: en introduktion, en resa till Skandinavien, en konflikt, en förlikning, en resa tillbaka till Island samt en avslutning (Harris 1972:7).

Föreliggande studie baseras på ett material som har sammanställts från 23 islänningatåtar. De 23 valda tåtarnas handling utspelar sig både på Island och i Norge och individer beskrivs som *islänningar* eller *norrmän*. En del tåtar som uppfyllde dessa kriterier har valts bort eftersom individerna inte omnämndes med personnamn eller eftersom tåtarna enbart gav personnamn på isländska individer. Därutöver gör studien inget anspråk på fullständighet gällande tåtar som uppfyller dessa kriterier; antalet tåtar (23) och de resulterande 114 unika manliga personnamnen valdes för att kunna dra i alla fall några mer signifikanta slutsatser utifrån materialet.

Beteckningen *tåt* eller *þáttr* har använts sedan 1300-talet för mer eller mindre självständiga berättelser eller kapitel i längre kunga- eller islänningasagor som har bevarats i sammanläggningsmanuskript såsom framför allt Flateyjarbók, Morkinskinna och Hulda-Hrokkin-skinna (Ashman Rowe 2017:151–52; Lindow 1993). Huruvida tåtarna kan eller borde indelas i olika genrer är omstritt, varför jag inte tagit särskild hänsyn till moderna genreindelningar vad gäller urvalet av tåtar i denna undersökning (Ashman Rowe 2017:152). Av naturliga skäl faller dock större delen av de här aktuella islänningatåtarna i genren som Harris (1989:2) kallar för ”king and Icelander” eftersom dessa berättelser just omnämner isländska och norska individer med namn.

En fullständig förteckning över alla använda tåtar samt korttitlar finns i en bilaga (för att underlätta läsningen av tabellerna med det onomastiska materialet: Tab. 1, 2 och 3).

De flesta islänningatåtar är anonymt författade. För enkelhets skull refereras här till tåtarnas *författare* även om det är oklart om det handlar om författare i gängse mening, eller om det snarare är fråga om skrivare/skribenter eller nedtecknare. I min studie görs ingen åtskill-

nad mellan klassiska och efterklassiska tåtar (se Callow 2017:26) eftersom de följer samma narrativa struktur som Harris beskriver (se ovan), vilket innebär att en del tåtar innehåller fantastiska element såsom troll, jättar och dvärgar. De valda tåtarna varierar i uppskattad ålder: de äldsta har daterats till tidigt 1200-tal (såsom *Þorvarðar þáttur krákunefs*, *Odds þáttur Ófeigssonar*, *Hreiðars þáttur heimiska*, *Sneglu-Halla þáttur*, *Bolla þáttur Bollasonar* och *Halldórs þáttur hinn síðari*; Simek & Pálsson 2007:398, 192, 351, 46, 154, Jónsson 1936:CI), medan de yngsta har daterats till närmare 1400 (såsom *Hrafns þáttur Guðrúnarsonar*, *Þorsteins þáttur uxafóts* och *Þórarins þáttur Nefjólfs-sonar (II. Inn síðari)*; Vilhjálmsson & Vilmundarson 1991:CLXVII, Simek & Pálsson 2007:191, 396). Dessa dateringar baseras inte på handskrifternas ålder utan på den rekonstruerade nedteckningstiden; så finns till exempel *Þorvarðar þáttur krákunefs* och *Sneglu-Halla þáttur* som daterats till tidigt 1200-talet i samma sammanläggningsmanuskript, Flateyjarbók, som *Þorsteins þáttur uxafóts* som har daterats till närmare 1400. Dateringen har alltså rekonstruerats utifrån användning av andra textvittnen, intertextuella referenser, stil eller språkliga drag (se Callow 2017). De flesta tåtar som utgör materialet i denna studie återfinns i de tidigare nämnda sammanläggningsmanuskripten, Morkinskinna, Flateyjarbók och Huld-Hrokkinskinna, men även andra textvitten finns, såsom *Bolla þáttur Bollasonar* som nedtecknades som en del av *Laxdæla saga* och som därför också har bevarats i manuskript som innehåller *Laxdæla saga* (Simek & Pálsson 2007:46, 244–245). De allra flesta tåtar i denna studie återfinns i flera manuskript, varför de normaliserade utgåvorna i *Íslenzk fornrit* använts. Här måste det påpekas att även namnen normaliserats i *Íslenzk fornrit*. I denna studie har inte någon särskild hänsyn tagits till detta eftersom det kan antas att potentiellt förkortade namn återges korrekt av redaktörerna.³

³ För en mer ingående diskussion om normaliserade utgåvor och normaliseringens effekter på namn, se Petrulovich (2022).

4. Metod

I följande avsnitt redogörs för urvals- och analysmetoder.

4.1 Urvalsmetod

I det följande redogörs för urvalskriterierna för studiens onomastiska material: personnamn på mänskliga, manliga och icke-kungliga individer som levde efter Islands första landnamstid, det vill säga efter år 870.

För det första analyseras endast manliga personnamn, eftersom antalet kvinnonamn i det insamlade materialet är lågt: endast 27 kvinnliga individer omnämns med personnamn i tåtarna gentemot 186 manliga individer. Det låga antalet kvinnonamn beror till stor del på att tåtarnas handling oftast följer isländska män på deras resor till Norge. Som Jóhanna Katrín Friðriksdóttir poängterar verkar kvinnor i det medeltida isländska samhället ha verkat inom en tydligt avgränsad makt- och inflytandesfär: ”innan stokks ’within the domestic sphere’” (Friðriksdóttir 2013:9), vilket förklarar varför antalet kvinnor i de valda tåtarna är lägre än när narrativen huvudsakligen utspelar sig på Island. Det låga antalet kvinnonamn i de aktuella tåtarna bör ses som symptomatiskt för den typ av berättelse som återfinns i tåtarna.

För det andra identifieras samtliga karaktärer som antingen islänningar eller norrmän utifrån sagaförfattarnas *explicita* eller *implicita identitetsbeteckningar* i karaktärsbeskrivningarna. *Explicita* identitetsbeteckningar är t.ex. etnonymerna *íslenzkir* eller *norrænir* som direkt beskriver individernas härkomst. Dessa beteckningar används bland annat i sammanhang som rör köp av skepp, som i *Ögmundar þáttr dytts*, där det specifikt omnämns att ”keypti Glúmr honum skip at norrœnum mœnnum”⁴ (Kristjánsson 1956:102) och att ”váru þar

⁴ ”Glúm köpte ett skepp åt honum av norrmän” (Jóhannesson & Hansson & Johannsson 2014:435).

á fáir menn aðrir en íslenzkir, þeir er ekki höfðu fyrr farit útan”⁵ (Kristjánsson 1956:102). I vissa fall kommenterar norska kungar karaktärernas härkomst såsom i *Hrafns þáttur Guðrúnarsonar* när kung Magnús uttalar sig om islänningars närvaro i Trondheim på följande sätt: ”Slíkt eru firn mikil, at Íslendingar skulu til þess fara hingat í land at drepa umboðsmenn vára eða sýslumenn, ok skal þann mann gera útlægan, sem verkit hefir unnit.”⁶ (Sveinsson 1939:326–327).

Explicita beskrivningar av karaktärers härkomst används dock inte alltid i tåtarna. I sådana fall har bedömningen baserats på implicita identitetsbeteckningar baserande på kontexten, såsom omnämmandet av specifika regioner i antingen Norge eller på Island som t.ex. ”naumdoelskr maðr” (Sveinsson 1939:323), det vill säga ’man från Namdalen’ i Norge. Implicita identitetsbeteckningar kan också röra karaktärernas sociala omgivning, såsom familjemedlemmar som kan identifieras som islänningar eller norrmän, hänvisningar till innehav av regionspecifika socio-politiska positioner eller till ägande av och bosättning på land och gårdar i Norge eller på Island.

I de fall då det varit omöjligt att identifiera karaktärernas härkomst på ovan nämnda sätt har de uteslutits. Namn på individer som flyttar från Norge till Island, landnamsmännen, har inte heller tagits med då skillnader i personnamnskicket mellan Norge och Island rimligtvis inte bör ha funnits under den första bebyggelseperioden. Kunganamn, såsom *Haraldr* som ofta antas härstamma från en militär grad eller namn på icke-mänskliga karaktärer som troll eller jättar har inte heller inkluderats i materialet eftersom det kan antas att de namnen inte följde de principer som gällde för personnamnskicket som möter oss i andra icke-litterära källor (Janzén 1947:78, 127; Kvaran 2011:273).

Även norska och isländska personnamn i genealogierna har tagits med, vilka framför allt är patronymika. I dessa fall har mansnamnet i

⁵ ”Det fanns få andra där än islänningar som aldrig rest utomlands förut” (Jóhannesson & Hansson & Johansson 2014:102).

⁶ ”Det är oerhört att islänningar kommer hit till landet för att döda mina ombud och sysslomän. Den man som begick dådet skall förklaras fredlös.” (Jóhannesson & Hansson & Johansson 2014a:469).

patronymikonets förled inkluderats i materialet enligt samma urvalsprinciper som beskrivits ovan.

Sammanfattningsvis består det onomastiska materialet av personnamn som bärs av manliga karaktärer som är 1) mänskliga, 2) ickekungliga och 3) levde efter Islands första kolonisationstid, således inte är landnamsmän. Totalt består materialet som sagt av 114 unika manliga personnamn fördelade på 189 individer, inklusive 3 namn som används som pseudonymer, hämtade från de 23 undersökta islänningatåtarna.

I bilagan finns materialet listat alfabetiskt i tre tabeller: Namn med endast isländska bärare (tabell 1), Namn med endast norska bärare (tabell 2) och Namn med både isländska och norska bärare (tabell 3). Inom parentes anges tåtens namn med en korttitel. En lista över samtliga tåtar och deras korttitlar finns i en särskild förteckning i bilagan.

I de fall personnamnet förekommer tillsammans med ett binamn har binamnet listats i kursiv stil efter personnamnet, t.ex. Ívarr *ljómi*, och inom hakparentes om personnamnet förekommer med flera olika unika binamn eller både med och utan binamn. Exempelvis förekommer *Einarr* tre gånger utan binamn men även med två binamn: Einarr (3) [*þambarskelfir*], [*flugá*].

4.2 Analysmetod

Efter att de 114 unika namnen delats upp efter namnbärarnas härkomst kodades namnen som isländska eller norska, eller som både isländska och norska. Namn betraktas som isländskt eller norskt kodade när de förekommer i materialet i majoritet bland en grupp namnbärare. Vid namn som visade sig som svårbestämbara har icke-litterära källor konsulterats för att göra en bedömning.

Namnen har analyserats med stöd av icke-litterära källor och vetenskapliga arbeten som redogör för personnamnskicket på Island och i Norge under den utvalda tidsperioden. Här måste framför allt Kruken & Stemshaugs *Norsk personnamnleksikon* (2013) och *Diplomatarium Islandicum* (DI) (1906) framhållas. Krukens & Stemshaugs namnstatistik över norska namn under perioden 1337–1350 baseras

på personregistret i *Regesta Norvegica V* (1979), en förteckning över alla kända aktstycken rörande Norges medeltidshistoria (Kruken & Stemshaug 2013:620). Denna statistik används med anledning av att det inte finns systematisk statistik från tidigare tidsperioder såsom landnamstiden, oftast på grund av ett begränsat äldre personnamnmaterial. Detta material redovisar tendenser från tiden efter den som tåtarna relaterar till eller från tiden efter tåtarnas nedtecknande. Vid enstaka tillfällen hänvisas dessutom till ytterligare information som etymologi eller namnens regionala förekomst utifrån Krukens & Stemshaugs sammanställning från tiden före 1337–1350 (2013).

DI är en samling medeltida urkunder som rör Island eller isländska personer. I artikeln används DI:s personregister (band 8.2) som upp-tar samtliga omnämnda personer i isländska urkunder och dokument. I DI listas samtliga personnamn som har namnbärare, personer som bär namnet i patronymikon samt eventuella ortnamn som antas innehålla namnet. Samtliga namnbärare listas med födelse- och dödsdag, i de fall detta är känt, eller med året då personen omnämnts. I artikeln betraktas endast perioden 1261–1521 för att få syn på möjliga förändringar i personnamnsskicket vid tiden för Islands inkorporering i det norska kungariket. Ortnamnen har konsekvent utelämnats då tolkningarna av dem inte alltid är säkra.

Utöver Kruken & Stemshaug och DI används Janzéns ovannämnda studie (1947) som dels bygger på litterära källor såsom *Landnámabók* – en beskrivning av de norska nybyggarnas första år på Island –, dels på runinskrifter, urkunder och uppgifter från tidigare forskning. I samband med de isländska namnen används dessutom samlingsverket *Nöfn Íslendinga* (2011) som framför allt baseras på senare folkräkningar på Island men även på sagalitteratur, dock utan hänsyn till personernas eventuella historicitet på grund av den generella svårigheten att skilja mellan fiktiva och historiska individer (Kvaran 2011:10).

Genom att analysera namnen i tåtarna med hjälp av de ovan nämnda källorna kan resultaten relateras till ett historiskt material.

5. Analys

I följande avsnitt analyseras namnskillnaderna mellan isländska och norska individer. Analysen är uppdelad i fem delar. De tre första delarna behandlar personnamn som är isländskt kodade (5.1), norskt kodade (5.2), och namn med både norsk och isländsk kodning (5.3). Efter detta följer en diskussion om svårbestämbara namn i materialet (5.4). Slutligen diskuteras också tre namn (*Ófeigr*, *Vigfúss* och *Styrbjörn*) som inte nödvändigtvis är isländskt eller norskt kodade, men som belyser dessa namns användning utifrån den lexikala betydelsen de har i tåtarna (5.5). Eftersom antalet personnamn är stort fokuserar analysen på några exempel, som namn med påfallande många namnbärare eller namn som utmärker sig t.ex. genom sin historiska innebörd eller genom kända förekomster i Norge eller på Island.

5.1 Isländskt kodade namn i tåtarna

Personnamn med för- eller efterleden *Þór-/þór* utgör största andelen personnamn och största andelen namnbärare i jämförelse med alla använda för- och efterleder. Av de totalt 189 manliga individerna bär 39 personer namn med någon av dessa leder. Totalt utgör individerna med personnamn som innehåller leden *Þór-/þór* 21 % av alla individer, och unika personnamn med leden utgör 15 % av alla unika personnamn i materialet.

Det stora antalet personnamn med *Þór-/þór*-led är inte förvånande då namn med denna led var synnerligen populära i det fornvästnordiska området både under vikingatiden och vid tiden då kristnandet ägde rum (Janzén 1947:94). Anmärkningsvärt är dock fördelningen av personnamn mellan norskt kodade och isländskt kodade individer. Av de 39 namnbärare med *Þór-/þór*-namn är 29 islänningar och 10 är norrmän. Därmed utgör andelen isländska namnbärare 74 % och andelen norska namnbärare 26 % av alla individer som har personnamn som innehåller leden *Þór-/þór*. Detta förhållande återspeglas också i variationen av unika personnamn. Andelen av de unika personnamnen med leden *Þór-/þór* är betydligt högre bland islänningarna än bland norrmännen. Isländska namnbärare i de

utvalda tåtarna bär 14 olika unika *Þór-/þór*-namn, medan norrmännen endast bär 6 unika personnamn med namnleden. Dessutom verkar det finnas skillnader i valet av unika *Þór-/þór*-namn. *Þorsteinn* är med 7 namnbärare (tabell 3) det vanligaste *Þór-/þór*-namnet bland islänningarna, tätt följt av *Þórðr* med 6 namnbärare (tabell 1). *Þorsteinn* bärs däremot bara av en norrman (tabell 3) och *Þórðr* har inga norska namnbärare i materialet. Sammanfattningsvis är alltså denna namnled betydligt vanligare bland isländska individer i sagorna.

Þorsteinn och *Þórðr* är vanliga även i icke-litterära källor på Island; i DI listas *Þórðr* med 33 namnbärare och *Þorsteinn* med 38; det senare namnet listas dessutom 40 gånger som patronymikon (DI 1906:1023–1024). Både *Þorsteinn* och *Þórðr* uppges dock vara vanliga personnamn även i Norge under perioden 1337–1350: *Þorsteinn* är det nionde vanligaste namnet och *Þórðr* det elfte vanligaste under dessa år (Kruken & Stemshaug 2013:567, 559–560). Att populariteten hos *Þorsteinn* och *Þórðr* i Norge inte märks i det här undersökta litterära materialet kan bero på att namnen blir vanligare först efter den tid då tåtarnas berättelser utspelar sig.

Þorvaldr förekommer som personnamn på fyra isländska individer (tabell 1) men inte på någon norsk namnbärare i materialet. Enligt Kruken & Stemshaug (2013:568) var just formen *Þorvaldr* vanlig på Island medan former som *Þóraldr/ Þórald/ Þóraldi* var typiska i det medeltida Norge. Dessa former återfinns dock inte alls i det undersökta materialet.

Även *Þórgrímr* (tabell 1) är iögonenfallande då det finns tre isländska men inga norska namnbärare. Enligt Kvaran (2011:634) finns namnet i både tidigare och senare sagalitteratur såsom *Íslendingasaga* och *Sturlungasaga* men även i icke-litterära källor. I DI förekommer *Þórgrímr* under perioden 1261–1521, men bara vid ett tillfälle och då som patronymikon (DI 1906:1020). Namnet finns alltså först och främst i litterära verk samt under efterreformatorisk tid (Kvaran 2011:634). Enligt Kruken & Stemshaug var *Þórgrímr* allmänt i bruk under hela medeltiden även i Norge, men namnet finns inte bland de fyrtio vanligaste manliga personnamnen under perioden 1337–1350 (Kruken &

Stemshaug 2013:563, 620) och förekommer alltså inte heller på norska individer i de utvalda tåtarna.

Sagaförfattarnas användning av de olika typerna av *Þór*-/*þór*-namn verkar alltså avspegla verkliga namngivningstraditioner på Island och i Norge, vilket skulle innebära att sagaförfattarna iakttog även dessa nyansskillnader i namngivningen av karaktärerna.

Namnet *Þórir* avviker från de ovan nämnda *Þór*-/*þór*-namnen såtillvida att det förekommer fyra gånger bland norrmännen men endast på en isländsk bärare (Tab. 3). Enligt Kruken & Stemshaug (2013:560) var *Tore/ Þórir* ett av de vanligaste manliga namnen i Norge under hela medeltiden, och under perioden 1337–1350 till och med det sjätte vanligaste namnet i de medeltida breven.

Att *Þórir* var ett tämligen sällsynt namn på Island visar sig också i icke-litterärt medeltida material: under perioden 1261–1521 förekommer *Þórir* endast två gånger, samt en gång som patronymikon (DI 1906:1021). Populariteten hos *Þórir* verkar även längre fram ha varit relativt låg på Island (Kvaran 2011:643). De fåtaliga förekomsterna av namnet *Þórir* i materialet är också förvånande eftersom *Sel-Þórir* är namnet på en av de första personerna som kom till Island, något som Landnámabók berättar om (Jónsson 1946). Ett namn på en av landnamsmännen hade kunnat tänkas utveckla sig till ett starkt ättnamn på Island som getts till barn i flera generationer, men så verkar alltså inte ha blivit fallet.

Personnamn som innehåller leden *Grím*-/*grímr* bör också nämnas i det här sammanhanget. I materialet förekommer namnen *Grímkell*, *Grímr*, *Kolgrímr* och *Steingrímr*. Iögonenfallande bland namn som innehåller leden *Grím*-/*grímr* är att bara en namnbärare är norsk, nämligen *Grímkell* (tabell 2). *Grímr* bärs av tre isländska individer och *Kolgrímr* och *Steingrímr* har en isländsk bärare vardera (tabell 1). Att *Steingrímr* inte har norska namnbärare i studiens material stöder Janzéns påstående (1947:23) att namnet hade överfört till Island och använts flitigt där men förlorat populariteten i Norge. Detta verkar dock, i viss grad, även stämma för övriga personnamn som innehåller leden *Grím*-/*grímr*. Av nio bärare med ett sådant personnamn som innehåller leden *Grím*-/*grímr* är blott en norrman. Personnamn

som innehåller *Grim-/grímr* påträffas inte heller bland de vanligaste namnen i Norge under perioden 1337–1350 (Kruken & Stemshaug 2013:620). Personnamn med leden *Grim-/grímr* måste alltså betraktas som isländskt kodade namn, både utifrån det undersökta materialet och det icke-litterära materialet.

Andra namn som tyder på skillnader i namnskicket mellan Island och Norge är *Bolli*, *Illugi*, *Halli* och *Vigfúss*. Användningen av *Bolli* (tabell 1) är både regionalt och tidsmässigt begränsad. I föreliggande material påträffas *Bolli* tre gånger, och används endast för isländska individer. Namnet upptas inte av Kruken & Stemshaug och det verkar därmed inte ha använts alls eller enbart i en mycket begränsad utsträckning i Norge.

Namnet *Bolli* återfinns inte i DI vilket gör det osannolikt att *Bolli* fortfarande var i bruk under tåtarnas nedteckningstid på 1200- och 1300-talet, vilken sammanfaller med tiden för DI:s tillkomst. Kvaran menar att *Bolli* bara förekom i den fornisländska litteraturen och att namnet sedan försvann, tills det på 1800-talet återkom i personnamnsinventariet (Kvaran 2011:132). Hon spekulerar i att namnet, som antagligen är ett binamn som betyder 'liten skål', 'dryckeskärl', försvann ur bruk på grund av sagakaraktären *Bolli Þorleikssons* tragiska öde i en familjefejd i samband med det triangeldrama som Laxdæla saga berättar om (Kvaran 2011:132). Det är fullt möjligt att karaktärens öde har bidragit till namnets sjunkande popularitet, men med tanke på att *Bolli* utvecklade sig från ett binamn är det också möjligt att den släkt som använde namnet helt enkelt slutade använda det som släktnamn någon gång efter att *Bolli Þollason*, son till *Bolli Þorleiksson*, dött.

Illugi (tabell 1), som i materialet har tre isländska men inga norska namnbärare, är liksom *Bolli* ett binamn som blev vanligt som personnamn (Janzén 1947:49). Enligt Kvaran (2011:321) var *Illugi* känt under vikingatiden i både Danmark och Sverige som *Illughi* men har sedan försvunnit. Namnet som betyder 'den illasinnade' (Janzén 1947:51) verkar även ha förlorat sin popularitet på Island någon gång efter sagatiden, alltså efter Islands kristnande. Blott två personer med detta namn och tre patronymika finns i DI (1906:916). Även i detta fall är

det möjligt att namnets begränsade spridning beror på dess betydelse och att namnets användning därför var begränsad till få familjer. I Norge verkar *Illugi* ha varit mycket sällsynt då det inte alls tas upp av Kruken & Stemshaug. Sammantaget tyder detta på att namnet är geografiskt begränsat till Island. En utvidgad studie som också undersöker narrativen skulle kunna svara på frågan om det är illasinnade karaktärer som bär detta namn i tåtarna eller om namnet är frikopplat från den lexikala betydelsen.

Även *Halli* och *Vigfúss* (tabell 1) tycks ha varit populärare på Island än i Norge. *Halli* förekommer tre gånger i materialet och bara med isländska bärare. Kruken & Stemshaug (2013:217) konstaterar att *Halli* var mycket vanligt på Island under medeltiden men mer sällsynt i Norge, medan Kvaran däremot menar att namnet var känt i Norge under medeltiden, men att det sedan tappade i popularitet. Kvaran (2011:269) noterar att *Halli* förekom på Island redan under landnamstiden, och namnet förekommer också i DI (1906:902) med 19 namnbärare samt 11 patronymika. Det innebär att *Halli* var förhållandevis populärt på Island fram till 1521. Oavsett hur populärt namnet var i Norge under medeltiden tyder föreliggande material på en viss preferens för namnet på Island.

Vigfúss (tabell 1) bärs av två isländska, men inga norska individer i materialet, och som nämns nedan i avsnitt 5.5 används det en gång lexikaliskt: i *Gísls þáttur Illugasonar*. Namnet *Vigfúss* behandlas av Janzén (1947), dock otydligt rörande ursprunget. Å ena sidan menar han (1947:123) att namnet har spridits från Norge till Island, förlorat sin popularitet i Norge men bevarats på Island; å andra sidan påstår han (1947:126) att *Vigfúss* har nybildats på Island och sedan lånats in till Norge. I detta sammanhang påpekar han (1947:126) att *Vigfúss* varit vanligt på Island alltsedan landnamstiden medan första belägget för namnet i Norge är från 1297. Det är därför inte förvånande att Kruken & Stemshaug inte upptar namnet. Kvaran motsäger inte Janzéns påstående om att namnet nybildats på Island och lånats till Norge och nämner i det sammanhanget att namnet var känt i Norge under medeltiden, vilket innefattar Janzéns belägg för namnet från 1297 (Kvaran 2011:609–610). En möjlighet är också, utifrån ovanstå-

ende, att namnet har spridits från Norge, förlorat sin popularitet där men bevarats på Island och därefter återförts till Norge som ”nybildning”.

Sammanfattningsvis verkar *Vigfúss* inte ha haft någon stark spridning eller popularitet. Under perioden 1261–1521 uppges antalet namnbärare på Island vara 4; därutöver ingår namnet i 7 patronymika (DI 1906:1013). I hur hög grad namnet *Vigfúss* varit i bruk i Norge är svårt att säkert bedöma. Faktum är emellertid att bärarna av namnet *Vigfúss* i materialet alla är islänningar – även sagahjälten Gísl som tar namnet i *Gísls þátrr Illugasonar* är ju islänning. Namnet verkar därmed utgöra ett isländskt särdrag i namnskicket.

Namnen som redogjorts för ovan är alla isländskt kodade, och användningen av dem i tåtarna torde alltså signalerat tydligt (för både tåtens författare och läsare) individens isländska härkomst och/eller identitet.

5.2 Norskt kodade namn i tåtarna

Det näst vanligaste namnet efter *Þórsteinn* i materialet är *Sigurðr* (tabell 2). *Sigurðr* föreligger i materialet med sex namnbärare som alla är norrmän. *Sigurðr* är också det allra vanligaste norska mansnamnet under perioden 1337–1350 med totalt 115 bärare enligt Kruken & Stemshaug (2013:620). Populariteten hos *Sigurðr* är inte förvånande med tanke på att *Sigurðr* var ett vanligt medeltida kunganamn, och dessutom namn på sagahjälten och drakdödaren *Sigurd Fafnesbane* (Kruken & Stemshaug 2013:505). Enligt Pálsson (1960:141) och Kvaran (2011:520) var *Sigurðr* vanligt även på Island alltsedan landnamstiden, vilket också visar sig i icke-litterära källor. DI (1906:984–986) listar namnet med 28 bärare och därutöver som 30 patronymika under perioden 1261–1521. Det litterära materialet som ligger till grund för den här studien visar dock andra tendenser för namnet *Sigurðr*. Att samtliga sex namnbärare i tåtarna är norrmän tyder på en stark (litterär) preferens för namnet bland norrmännen. Det är möjligt att namnets litterära användning och dess reella förekomst på Island inte stämmer överens: I det litterära materialet verkar nam-

net framkalla tydliga associationer med Norge eller norrmän och har möjligtvis använts som ett generiskt namn som kopplar namnbäraren till specifika karaktärsdrag, egenskaper eller just härkomst. Exempel på detta finns nämligen i *Þorsteins saga hvíta*. I sagan kommer några icke namngivna norska köpmän till Island. Islänningen Þorsteinn beger sig då till sin isländske granne och motståndare för att hämnas en kränkning, presenterar sig för en man vid namn *Sigurðr* och påstår sig ha skulder till personen han besöker. Att (norska) köpmän drev in skulder genom att uppsöka personer var vanligt på Island, vilket förklarar att ingen i motståndarens hushåll reagerar på att Þorsteinn presenterar sig som *Sigurðr* (Jóhannesson 1950:11–14). Þorsteinn verkar alltså vid detta tillfälle använda namnet *Sigurðr* för att gömma sig bakom en norsk (köpmans-)identitet. För att bedöma huruvida *Sigurðr* genomgående i sagalitteraturen är ett namn associerat med Norge krävs dock en utvidgad undersökning. Det är emellertid fullt möjligt att namnets senare popularitet på Island hänger samman med Islands inkorporering i det norska kungariket.

Ett annat namn som till synes är norskt kodat är *Eindriði* (tabell 2). Med fyra namnbärare är *Eindriði* det näst vanligaste namnet i materialet bland norrmännen medan isländska namnbärare saknas. Detta förhållande får också stöd i icke-litterära källor. Namnet *Eindriði* var vanligt i Norge under hela medeltiden och känt i många olika former såsom *E(i)ndride*, *E(i)nride*, *Indride*, *Indre* och *Endre*, och namnet var det tjugonionde vanligaste manliga personnamnet i Norge under perioden 1337–1350 (Kruken & Stemshaug 2013:131). På Island verkar *Eindriði* dock inte alls ha varit lika populärt (Kvaran 2011:322) då bara två individer med den isländska varianten *Indriði* listas i DI samt därutöver 7 patronymika (DI 1906:917). Kvaran påpekar att namnet återfinns i åtminstone två islänningasagor, *Harðar saga* och *Þórðar saga hreðu* (Kvaran 2011:322), vilket kan tyda på att namnet överfördes till Island först under sagornas tillkomsttid.

Även namnet *Hárekr* (tabell 2) är norskt kodat. Namnet har tre norska men inga isländska namnbärare i materialet. Kruken & Stemshaug menar att namnet inte var särskilt vanligt i Norge under medeltiden men att det blev populärare under efterreformatorisk tid

(Kruken & Stemshaug 2013:258). Både Pålsson (1960:96) och Kvaran (2011:276) påpekar att namnet var känt på Island, men att det var mindre brukat, vilket också styrks av DI (1906:904) där namnet inte listas.

De norskt kodade namnen som redogjorts för ovan identifierar i tåtarna individer som norska. Trots att vissa av dessa namn i historiska källor verkar vara vanliga även för isländska individer visar användningen i tåtarna att de verkar ha haft en tydlig norsk konnotation som sagaförfattarna varit medvetna om – och i fallet *Sigurðr*, utnyttjat i narrativet.

5.3 Namn med både isländsk och norsk kodning i tåtarna

Några av de mest populära personnamnen i studien har både isländsk och norsk kodning (tabell 3). Detta illustreras i det följande genom två exempel. Namnet *Helgi* (tabell 3) förekommer fyra gånger bland islänningar och två gånger bland norrmän. Namnet, som sannolikt har utvecklats från ett binamn till ett personnamn (Kruken & Stemshaug 2013:233–234), verkar ha varit mycket populärt både i Norge och på Island under medeltiden. I Norge var *Helgi* det tjugosjunde vanligaste mansnamnet med 26 bärare under perioden 1337–1350 (Kruken & Stemshaug 2013:620). DI (1906:906–907) listar 19 bärare och därutöver förekommer namnet i 21 patronymika.

Liknande förhållande gäller för *Ásbjörn* (tabell 3). I materialet förekommer namnet på tre isländska och två norska bärare. Både Kruken & Stemshaug och Kvaran menar att *Ásbjörn* var ett vanligt namn både i Norge och på Island, och i Norge särskilt vanligt framför allt under senmedeltiden och efterreformatorisk tid (Kruken & Stemshaug 2013:59, Kvaran 2011:92). DI (1906:850) listar emellertid bara tre namnbärare samt tre patronymika med namnet under perioden 1261–1521. *Ásbjörn* verkar sålunda inte ha varit särskilt populärt varken i Norge eller på Island under den undersökta perioden.

Att det finns namn som används för både norska och isländska individer i materialet är inte förvånande, med tanke på ländernas gemen-

samma historia som tåtarna också berättar om. Dessa namn speglar uppenbarligen verkliga förhållanden.

5.4 Svårbestämda namn i tåtarna

Medan en del namn, som *Ásbjörn* och *Helgi*, alltså är både norskt och isländskt kodade, vilket också styrks av icke-litterärt material, är en del andra namn svårare att bestämma. I det följande diskuteras namn som i mitt material antingen uppvisar en kodning som inte kan styrkas av andra källor eller namn som kan antas ha en starkare kodning än mitt material visar. Möjliga anledningar till detta kan vara att det tidsmässiga glappet mellan tåtarna och de använda icke-litterära källorna sammanfaller med förändringar i personnamnskicket, att kodningarna i mitt material tyder på popularitetsskillnader mellan litterära och verkliga namn, eller att ett större underlag helt enkelt behövs för att säkra resultaten.

Både *Árni* (tabell 2) och *Einarr* (tabell 3) förekommer med tre norska namnbärare i materialet. *Árni* förekommer inte bland islänningarna och *Einarr* har endast en isländsk namnbärare. Tåtarnas belägg antyder därmed att namnen var populärare bland norrmännen och således norskt kodade. Detta styrks av att både *Árni/Arne* och *Einarr/Einar* återfinns bland de vanligaste namnen i Norge under perioden 1337–1350: *Árni* på femte plats med 71 namnbärare och *Einarr* på trettiosjätte plats med 21 namnbärare (Kruken & Stemshaug 2013:620). Båda namnen verkar emellertid också ha varit kända och i bruk på Island alltsedan landnamstiden. *Einarr* är till och med ett av de vanligaste namnen bland nybyggarna på Island i *Landnámabók* (Janzén 1947:28). Båda namnen *Árni* och *Einarr* har också använts flitigt efter landnamstiden: *Árni* listas med 30 isländska namnbärare samt 26 patronymika i DI och *Einarr* med 46 namnbärare och 29 patronymika (DI 1906:848–850, 873–874). Både *Árni* och *Einarr* måste därför ha varit populära namn på Island, åtminstone under sagornas och tåtarnas nedteckningstid. Man får därför anta att det är en tillfällighet att det undersökta litterära materialet inte synliggör

namnens popularitet på Island och att ett större underlag därför kanske hade kunnat ge ett annat resultat.

Materialet visar också spår av namn som just under sagatiden höll på att bli vanliga både i Norge och på Island – såsom *Jón*, det enda kristna namnet som påträffats i de utvalda tåtarna. *Jón* (tabell 3) har tre isländska bärare i materialet, bland annat den person som Kvaran menar var den första bäraren av namnet på Island, nämligen biskop *Jón Ögmundarson* som finns i *Gísls þáttr Illugasonar* (Kvaran 2011:349). Namnet *Jón* började användas under 1000-talet både i Norge och på Island och blev snabbt extremt populärt i båda länderna (Kvaran 2011:349, Kruken & Stemshaug 2013:294–295). I Norge var *Jón* det tredje vanligaste namnet under perioden 1337–1350 (Kruken & Stemshaug 2013:620) och DI uppger 252 personer med detta namn samt 88 patronymika, vilket dock även inkluderar icke-isländska individer (DI 1906:921–931). Namnet vann alltså snabbt popularitet både i Norge och på Island, och att materialet i denna studie bara visar isländska bärare av namnet *Jón* kan bero på att skillnaden som finns tåtarna och senare icke-litterära förklaras av den tidsmässiga skillnaden materialen emellan.

Några andra namn som förekommer i tåtarna har tidigare utpekats av forskare som namn med potentiella regionala särdrag, men detta stöds inte av materialet i föreliggande studie. Detta gäller t.ex. *Hákon* och *Hallvarðr* (tabell 2). Både Janzén (1947:28) och Kruken & Stemshaug (2013:257, 620) påpekar att *Hákon* var sällsynt på Island men mycket vanligt i Norge – till och med det femtonde vanligaste namnet i Norge under perioden 1337–1350. En sådan skillnad i frekvens av namnet mellan Island och Norge är inte förvånande med tanke på att *Hákon* var – och är – ett vanligt norskt kunganamn. Namnet listas med tio bärare i DI, och bland dem är fem norska bärare, vilket talar för en norsk kodning av namnet (DI 1906:899). I de utvalda tåtarna förekommer *Hákon* dock bara en gång, då med en norsk bärare, men med ett sådant litet underlag är det inte möjligt att dra säkra slutsatser.

Samma förhållande som för *Hákon* gäller för *Hallvarðr* (tabell 2). Namnet var det tionde vanligaste namnet i Norge under 1300-talet (Kruken & Stemshaug 2013:620), men användningen var regionalt

begränsad till framför allt Østlandet, vilket nog förklaras av att *Hallvarðr Vebjørnsson* (död ca 1050) var (och är) Oslos skyddshelgon (Kruken & Stemshaug 2013:220). *Hallvarðr* förekommer precis som *Hákon* dock bara en gång i tåtarna, då med en norsk bärare. Namnet förekommer i DI med 6 namnbärare, varav minst en person är norrman men det är oklart om de andra namnbärarna faktiskt är islänningar eller inte (DI 1906:903). Detta talar även i detta fall för en viss frekvensmässig skillnad i namnets användning mellan Island och Norge. Utifrån studiens material är det dock inte möjligt att dra slutsatser rörande namnets kodning.

Sammanfattningsvis förekommer alltså namn i tåtarna som av olika orsaker är obestämbara i det givna materialet. Dessa kan alltså inte med säkerhet antas identifiera individers härkomst såsom namnen i 5.1 och 5.2.

5.5 Namnen *Ófeigr*, *Vigfúss* och *Styrbjörn*

Islänningasagornas och tåtarnas författare förefaller ha varit mycket medvetna om personnamnens betydelse och namnens inflytande på narrativet. Exempelvis förklarar författaren till *Eyrbyggja saga* att *Snorri goði* fick namnet *Þorgrímr* som barn men eftersom ”hann var heldr ósvífr í æskunni”⁷ (Þórðarson & Sveinsson 1935:20) kallades han för *Snerrir* vilket sedan blev *Snorri*. Namnet *Snerrir* måste i detta sammanhang förstås lexikaliskt, det vill säga med betydelsen ’ostyrig, vild’ (Þórðarson & Sveinsson 1935:20). Sagaförfattarna kommenterar alltså inte bara namnbyten utan tillmäter också personnamnen vikt i fråga om bärarens personlighet. Detta kan även ses i t.ex. *Brandkrossa þátr* där författaren konstaterar att en man som bär namnet *Ósvífr* ”var þat kallað, att han fylgði því nafni í skaplyndi”⁸ (Jóhannesson 1950:185). I enstaka fall kommenterar sagaförfattarna inte bara namnens betydelse eller hur namnet relaterar till bärarens

⁷ ”Han var ganska framfusig som barn” (Jóhannesson & Hansson & Johansson 2014c:131).

⁸ ”Det sades att han med sitt temperament levde upp till det namnet (Våghalsen)” (Jóhannesson & Hansson & Johansson 2014b:471).

personlighet, utan använder även personnamnet i narrativt syfte, som i fallet med de tre personnamnen i materialet som markerats med asterisk i tabellerna: *Ófeigr*, *Vígfúss* (i *Gísls þáttur Illugasonar*) och *Styrbjörn* (i *Þorsteins þáttur Austfirðings*).

Användningen av pseudonymerna *Ófeigr* och *Vígfúss* i *Gísls þáttur Illugasonar* är uppenbart motiverad av namnens lexikala betydelse. Efter att ha dräpt sin far och undkommit sina förföljare utbrister sagahjälten Gísl: ”Hét ek Vígfúss í morgin, en í kveld væni ek, at ek heita Ófeigr” (Jónsson & Nordal 1938:331), vilket översätts på följande sätt: ”I morse hette jag Vígfús (Dråpvillig), men i kväll hoppas jag heta Ófeig (Överlevande)” (Jóhannesson & Hansson & Johansson 2014a:455). Namnen används alltså i ett medvetet narrativt syfte för att sammanfatta tåtens handling och samtidigt förutspå tåtens slut – sagahjälten Gísl överlever. Tåtens läsare förväntas alltså kunna förstå namnens lexikala betydelse, och namnen återspeglar tåtarnas handling.

I *Þorsteins þáttur Austfirðings* stöter Þorsteinn på en ung och stark men trött norrman som kämpar mot ett överlägset antal fiender. Þorsteinn ingriper i den pågående striden och hjälper norrmannen att dräpa fienden. Norrmannen påstår att han heter *Styrbjörn*, och senare upptäcker Þorsteinn att *Styrbjörn* i verkligheten är den norska kungen Magnus. Förleden *Styr-* är bildad till *styr* ’tumult’ (’Styrr’ 2016) och är namnleden som således kan läsas som en narrativ hänvisning till den situation som kung Magnus hamnat i.

Genom de lexikalt motiverade valen av namn erkänner Gísl mordet på sin fars mördare samtidigt som han uttrycker en förhoppning om att undgå straffet för brottet, det vill säga att han får överleva. Valet av namnet *Styrbjörn* för kung Magnus tycks först och främst användas för att dölja namnanvändarens identitet, men hänvisar även till situationen.

Pseudonymer eller kommentarer rörande namnen och deras bärare som beskrivs ovan utgör dock undantag i sagalitteraturen. Ändå visar pseudonymerna och kommentarerna att författarna var mycket

⁹ Här skulle jag dock, i anslutning till Williams (1993:95), hellre översätta *Ófeigr* med ’icke-dödsmärkt’ än ’överlevande’.

medvetna om (vissa) namns lexikala eller konnotativa betydelser och använde dem som narrativa hjälpmedel. De allra flesta personnamn används utan att den lexikala betydelsen av personnamnen har en avgörande betydelse men den narrativa användningen av namnen tyder på författarnas medvetenhet om namnens betydelse och kan alltså betraktas som stöd för antagandet att de isländska och norska namnen är högst medvetna val på författarens sida.

6. Diskussion och slutsatser

Studiens material har samlats in från 23 tåtar och består av 114 mansnamn fördelade på 189 individer. I materialet kan man se att ett antal av de undersökta namnen uppvisar en tydlig kodning mellan norskt och isländskt i tåtarna – inte bara det som Janzén kallar ”frekvensfluktuationer i rum och tid” (Janzén 1947:123). Oavsett om det handlar om fiktiva karaktärer som bär personnamn som tar efter ett tidstypiskt personnamnskick eller om personnamnen relateras till faktiskt existerande individer, styrks resultaten av icke-litterärt material. Sagaförfattarna verkar ha varit väl medvetna om isländska och norska särdrag i personnamnskicket och använt sig av dessa skillnader för att skapa en verklighetsnära bild på tiden som är föremål för narrativen. Då ett antal namn uppvisar en tydlig norsk eller isländsk kodning får antas att namnen som finns i tåtarna återspeglar den sociala och kulturella bakgrunden de används i och att användningen av dessa namn för isländska respektive norska individer är grundad i associationerna och föreställningar sagaförfattarna hade om tiden tåtarna berättar om. En del namn verkar alltså, som Windt-Val påpekar ha använts av författarna för att ”etablerer klassetilhørighet eller fellesskap med andre sosiale grupperinger [...] og knytter an til nasjonalitet” (Windt-Wal 2009:30). Därutöver är det iögonenfallande att det undersökta onomastiska materialet till synes inte innehåller fiktiva namn, alltså namn som författaren själv har uppfunnit; namnen är alltså autentiska, vilket kan styrkas av icke-litterära källor. Samtliga namn i materialet är därmed autentiska konventionella namn och återspeglar det historiska personnamnskicket.

En del namn som förekommer bland både norrmän och islänningar (såsom *Helgi* och *Ásbjörn*) tyder på ett delvis delat onomastikon som är föga förvånade med tanke på att många islänningar härstammade från Norge. Namnen tyder på en fortsatt kontakt och ett utbyte mellan Island och Norge. Tidigare forskning om mer generella språkutvecklingar, såsom Bandles undersökning (1967) av lexikala utvecklingar på Island och i Norge skulle kunna användas som underlag för att undersöka om personnamnen möjligtvis genomgick en liknande utveckling som lexikon.

Många av de mest populära namnen i materialet uppvisar antingen isländska eller norska särdrag, vilket också kan styrkas av namnens förekomst i icke-litterärt material. Detta visar att sagaförfattarna antingen återgav historiskt korrekta namn på personerna som förekommer i litteraturen eller att de var medvetna om skillnaderna rörande personnamnskicket mellan Norge och Island.

Personnamn som innehåller någon av lederna *Þór-* eller *-þór* har en majoritet isländska bärare: 74 % av namnen bärs av islänningar och 26 % av norrmän. Islänningarna uppvisar även en större variation av unika namn med leden *Þór-/þór-* vilket kan tala för att namnlederna *Þór-* och *-þór* var mer produktiva på Island än i Norge. Vissa specifika *Þór-/þór-*namn kan länkas till icke-litterära källor såsom medeltida brev och urkunder, vilket styrker den bild som ges i det undersökta litterära materialet. Det kan också tänkas att *Þór-/þór-*namn uppfattades som mer isländska och att sagaförfattarna använde sig av namn med dessa leden för att markera en isländsk identitet i litteraturen. Motsvarande gäller också personnamn som innehåller lederna *Grím-* och *-grímr*. Studien visar på en viss preferens för namnen med lederna *Grím-/grímr* på isländska individer, vilket också styrks av icke-litterära källor. Det sätt på vilket dessa namn används tyder också på en detaljerad kunskap om namnpraktiker hos sagaförfattarna.

Somliga personnamn är dock otvivelaktigt isländskt kodade, såsom *Bolli*, *Illugi*, *Halli* och *Vigfúss*. Här är det iögonfallande att två av dessa som finns i mitt material, *Bolli* och *Illugi*, är binamn som utvecklats till personnamn, vilket potentiellt kan tyda på att namnen

förekommit som binamn i enstaka isländska släkter och sedan etablerats som personnamn. Detta skulle kunna förklara varför namnen inte används bland norrmän. Det är möjligt att det handlar om isländska novationer från tiden efter landnamstiden med tanke på att dessa namn inte förekommer bland norska namnbärare efter landnamstiden. Eftersom det i båda fall handlar om binamn som utvecklats till personnamn är det också värt att undersöka vidare om sådana personnamn förekommer i större utsträckning bland islänningar i tåtarna, vilket kunde tyda på att sagaförfattarna använde sig av kända binamn som ett identitetsstärkande narrativt medel. Därutöver skulle en vidare undersökning av namnen i denna stil och namnbärarna kunna ge svar på frågan om dessa namn är ”redende Namen” som Smith kallar dem för, och om namnens lexikala betydelse motsvarar namnbärarens identitet eller egenskaper (Smith 2016:296). I det här fallet skulle en sådan undersökning alltså besvara om personer som bär namnet *Illugi* också är illasinnade eller om personer som bär namnet *Bolli* har ett visst utseende.

Vigfúss är med all säkerhet isländskt kodat, eftersom namnet först förekommer efter landnamstiden och då enbart på Island. Att Janzén nämner belägg för användningen av *Vigfúss* även i Norge på sent 1200-talet, tyder på att det fanns kontakt mellan Island och Norge som resulterade i spridning av namnet.

Andra namn såsom *Sigurðr*, *Eindriði* och *Hárekr* förekommer enbart på norrmän i de utvalda tåtarna och kan därmed anses norskt kodade. Speciellt *Sigurðr*, som är nära knutet till norska kungar jämte sagahjälten Sigurd Fafnesbane, är tydligt norskt kodat i det litterära materialet. Att *Sigurðr* är så tydligt norskt kodad kan tyda på att namnet användes som ett generiskt namn för att peka ut karaktärer som norrmän i narrativet, vilket också styrks av narrativet i *Þorsteins saga hvíta* som har tagits upp i 5.2. Påfallande i detta sammanhang är att namnet börjar användas oftare även bland islänningar efter Islands inkorporering i det norska kungariket, vilket väcker frågan huruvida namnskicket på Island förändrades med Islands inkorporering.

Utöver tydligt norskt eller isländskt kodade personnamn är en del andra namn i den undersökta litteraturen mer svårtydda, och dessa skulle gynnas av vidare undersökning i ett bredare material.

Hákon och *Hallvarðr* har identifierats som norskt kodade av forskare men återfinns inte tillräckligt ofta i det undersökta litterära materialet för att medge säkrare slutsatser. Det gäller *Hákon* och *Hallvarðr* som på grund av sina associationer till populära och kända norska historiska personer kan antas vara frekventare bland norrmän eller ha använts av sagaförfattarna för att peka ut norrmän. Men med enbart en norsk namnbärare vardera i det undersökta materialet kan inga säkra slutsatser dras beträffande just dessa namn men ett större underlag kunde möjligen ge tydligare resultat.

I andra fall kan inte tendenserna i tåtarna bekräftas med hjälp av det icke-litterära materialet. Det gäller de populära namnen *Árni* och *Einarr* som i tåtarna endast har norska bärare men som i de icke-litterära källorna också är populära på Island.

Även namnet *Jón* är, som det enda kristna namnet i materialet, svårbestämbar. I materialet förekommer det endast för isländska bärare, trots att *Jón* snabbt blev mycket populärt i både Norge och Island och att så gott som inga frekvensskillnader är synliga under den tid då sagorna nedtecknades. En möjlig narrativ förklaring kan dock vara att namnet först och främst förknippades med den isländska kristna tron och att de isländska kristna författare därför var mer benägna att omnämna isländska namnbärare med detta namn eller använde namnet som ett symbolnamn för isländska kristna.

Generellt kan fastställas att en del av iakttagelserna i denna studie korrelerar väl med särdragen i namnskicket som redan Janzén (1947) listade, men en stor del av de särdrag som påvisas i föreliggande studie har inte tidigare varit kända som isländska eller norska särdrag. Personnamn kunde alltså i vissa fall uttrycka en kulturell eller politisk tillhörighet, och fungera som identitetsmarkör för islänningar respektive norrmän under sagatiden och sagornas nedteckningstid. Med tanke på att det inte förekommer fiktiva, helt nyskapade namn i materialet kan också sägas att det förekommer två möjliga kopplingar mellan namn och namnbärare: både namnbärare och namn är histo-

riskt autentiska eller namnet är autentiskt men namnbäraren är fiktiv. Denna studie kan inte svara på frågan om den ena kopplingen förekommer oftare än den andra men båda möjliga kopplingar kan utgöra en del av debatten om tåtarnas historicitet. Antingen har berättelserna muntligt traderats innan de nedtecknades och namn och namnbärare är autentiska eller sagaförfattarna försökte återspegla den historiska verkligheten även med hjälp av namn.

Därutöver kunde personnamn som identitetsmarkörer i det narrativa samhälle och attityderna mot namnbärare vidare undersökas. En möjlig riktning för framtida studier skulle vara att studera spelet mellan personnamn och narrativ utifrån en frågeställning kring *otherness*. Vilka associationer och attityder fanns kring dessa namn och dess bärare? Denna studie visar att det fanns vissa norska och isländska särdrag i personnamnskicket som sagaförfattarna varit medvetna om och tagit tillvara i tåtarna. Den kan dock inte svara på huruvida dessa individer eller namn uppfattades som främmande.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att vid sidan av ett delat norskt och isländskt onomastikon tyder resultaten på att det i tåtarna också tillämpades ett särskilt namnbruk för att i narrativt syfte markera skillnader mellan 'norskt' och 'isländskt'. Denna medvetenhet hos sagaförfattarna motiverar också vidare undersökningar av onomastiskt material i sagalitteraturen.

Summary

As part of an ongoing project studying Otherness and Othering in the Icelandic Family Sagas and the shorter *islendingaþættir*, this article explores personal names of and differences between Icelandic and Norwegian in the literary *islendingaþættir*. This article studies the personal names of identifiably Norwegian and Icelandic male individuals across 23 Old Norse literary *islendingaþættir* to establish if differences in personal names, Icelandic or Norwegian novations or name relics are visible in literary sources. Given that previous research has suggested the existence of such differences in predominantly non-literary sources (e.g. Janzén 1947), the working hypothesis for this

study is that such differences must also be visible in literary sources. The *Íslendingaþættir*, Old Norse literary sources, date roughly from early 13th to early 15th century Iceland and narrate the period between the landnam, the colonisation of Iceland in the second half of the 9th century, until around the country's adoption of Christianity roughly in the year 1000. While this time period constitutes a gap between the narrated time and the time of saga writing, it can be assumed that the personal names were either orally transmitted as they were borne by historical figures, or were reimagined by the saga authors in line with their knowledge about traditions and practices of naming. Not only were the authors of the Icelandic saga aware of the naming practices, they also used personal names and naming practices as narratological devices, as is showcased by their lexical use of personal names as for the situation suitable pseudonyms and the reoccurring explanations for name changes given in the sagas and *Íslendingaþættir*.

The 186 male personal names in the chosen *Íslendingaþættir* are sorted into three categories according to their bearer's geopolitical identity: names borne by only Icelandic-coded individuals, names borne by only Norwegian-coded individuals and names borne by both Icelandic and Norwegian-coded individuals. The findings from the material are supplemented with findings from non-literary sources, such as *Diplomatarium Islandicum* and *Regesta Norvegica* and contrasted with previous research on personal names in the Middle Ages in Norway (Kruken & Stemshaug 2013) and Iceland (Kvaran 2011).

Certain names are only found among one group of name bearers, while others seemed to have been in popular use in both Iceland and Norway. *Þór-/þór*-component names for example, while generally common, show a significant prevalence among Icelandic name bearers with 74 per cent of *Þór-/þór*-component names being borne by Icelandic individuals. Other names that show a clear prevalence among Icelandic name bearers in the studied material are *Bolli*, *Halli*, *Illugi* and *Vigfúss*. The popularity of these names in Iceland can partly be explained by the fact that they were originally nicknames that became first names. Furthermore, they were likely transmitted within few

families or in a limited geographical area or were Icelandic novations that therefore were most popular in Iceland.

Other names, such as *Sigurðr*, *Eindriði* and *Hárekr* show a clear prevalence in popularity among Norwegian individuals. The popularity of *Sigurðr* in Norway can be explained by the use of the name among Norwegian kings and the therefore strong ties to Norwegian noble identity.

While the material shows preference for certain personal names among Icelanders and Norwegians, there also is a considerable overlap of names that are used for both Icelandic and Norwegian individuals. This might be due to the shared onomasticon before and during the settlement of Iceland and a continued contact after the establishment of the Icelandic commonwealth.

Some of the differences in popularity among Icelanders and Norwegians accounted for in this study cannot be substantiated by non-literary sources. Thus, they are assumed to be coincidental differences that may not show in an expanded study of literary sources.

To summarize, the onomastic material compiled from the literary *íslendingaþættir* in combination with non-literary sources and previous research make it possible to identify various names as regional specificities or Icelandic novations and showcases the fluctuation of popularity of personal names between Iceland and Norway. The findings of this analysis suggest implications for both the research on the Old Norse literature's historicity, for research on contact and transmission of lexicon between Iceland and Norway post landnam and research on the formation of separate Icelandic and Norwegian identities.

Referenser

Aldrin, Emilia. 2011. *Namnval som social handling. Val av förnamn och samtal om förnamn bland föräldrar i Göteborg 2007–2009*. (Namn och samhälle 24). Uppsala: Uppsala universitet.

- Ashman Rowe, Elizabeth. 2017. The Long and the Short of It. In Jakobsson, Ármann & Jakobsson, Sverrir (eds.), *The Routledge Research Companion to The Medieval Icelandic Sagas*, 151–63. London/New York: Routledge.
- Baetke, Walter. 2006. *Wörterbuch zur altnordischen Prosaliteratur*. Greifswald: Akademie Verlag.
- Bampi, Massimiliano. 2017. Genre. In Jakobsson, Ármann & Jakobsson, Sverrir (eds.), *The Routledge Research Companion to The Medieval Icelandic Sagas*, 4–14. London: Routledge.
- Bandle, Oskar. 1967. *Studien zur westnordischen Sprachgeographie: Haustieterminologie im Norwegischen, Isländischen und Färöischen. A Textband*. (Bibliotheca Arnarnaganaeana, 28). Copenhagen: Munksgaard.
- Bertills, Yvonne. 2003. *Beyond Identification: Proper Names in Children's Literature*. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Bollig, Solveig. 2022. A Source within a Source?: Using Personal Names as Source Material in the Sagas of Icelanders. *Kulturella Perspektiv – Svensk Etnologisk Tidskrift* 31. 1–6.
- Callow, Chris. 2017. Dating and Origins. In Jakobsson, Ármann & Jakobsson, Sverrir (eds.), *The Routledge Research Companion to The Medieval Icelandic Sagas*, 15–33. London: Routledge.
- Chapman, Kenneth G. 1962. *Icelandic-Norwegian linguistic relationships*. (Norsk tidsskrift for sprogvidenskap. Supplementary volume, 7). Oslo: Universitetsforl.
- Dervin, Fred. 2012. Cultural Identity, Representation and Othering. In Jackson, Jane (ed.), *The Routledge Handbook of Language and Intercultural Communication*, 181–94. London: Routledge.
- Dervin, Fred. 2015. Discourses of othering. In Tracy, Karen & Ilie, Cornelia & Sandel, Todd (eds.), *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction*, 1–9. Hoboken, NJ, USA: John Wiley & Sons.
- Bragason, Úlfar. 2018. Genealogies. In Glauser, Jürg & Hermann, Pernille & Mitchell, Stephen A. (eds.), *Handbook of pre-modern Nordic memory studies, Interdisciplinary approaches*, 744–749. Berlin: De Gruyter.
- Friðriksdóttir, Jóhanna Katrín. 2013. *Women in Old Norse literature: bodies, words, and power*. New York: Palgrave Macmillan.
- Glauser, Jürg. 2011. *Island – Eine Literaturgeschichte*. Stuttgart: J.B. Metzler.
- Harris, Joseph C. 1972. Genre and narrative structure in some Íslendinga þættir. *Scandinavian Studies* 44(1). 1–27.
- Harris, Joseph C. 1989. Þættir. In Strayer, Joseph R. (ed.) *Dictionary of the Middle Ages.: Vol. 12, Thaddeus Legend – Zwartnoc*. New York: Scribner.

- Jakobsson, Ármann. 2013. The Life and Death of the Medieval Icelandic Short Story. *The Journal of English and Germanic Philology* 112 (3): 257–91. <https://doi.org/10.5406/jenglgermphil.112.3.0257>.
- Jakobsson, Sverrir. 2021. All the King's Men. The Incorporation of Iceland into the Norwegian Realm. *Scandinavian Journal of History* 46(5). 571–92.
- Janzén, Assar. 1947. *De fornvästnordiska personnamnen*. (Nordisk kultur 7: Personnamn). Stockholm: Bonniers.
- Jóhannesson, Jón. 1950. *Austfirðinga sögur*. (Íslenzk fornrit 11). Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Jóhannesson, Kristinn & Hansson, Gunnar D. & Johansson, Karl G. (eds.). 2014. *Íslänningasagorna: samtliga släktsagor och fyrtionio tatar* 3. Reykjavík: Sagaförlag.
- Jóhannesson, Kristinn & Hansson, Gunnar D. & Johansson, Karl G. (eds.). 2014. *Íslänningasagorna: samtliga släktsagor och fyrtionio tatar* 4. Reykjavík: Sagaförlag.
- Jóhannesson, Kristinn & Hansson, Gunnar D. & Johansson, Karl G. (eds.). 2014. *Íslänningasagorna: samtliga släktsagor och fyrtionio tatar* 5. Reykjavík: Sagaförlag.
- Jónsson, Guðni. 1936. *Grettis saga Ásmundarsonar: Bandamanna saga, Odds þátr Ófeigssonar*. (Íslenzk fornrit 7). Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Jónsson, Guðni. 1946. *Íslendinga sögur (Vol.3): Landssaga og landnám*. Reykjavík: Íslendingasagnaútgáfan.
- Jónsson, Guðni, & Nordal, Sigurður, 1938. *Borgfirðinga sögur*. (Íslenzk fornrit 3). Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Knight, Gwendolyne, & Rebecca Merkelbach. 2020. *Margins, Monsters, Deviants: Alterities in Old Norse Literature and Culture*. The North Atlantic World. Land and sea as cultural space, AD 400-1900 3. Turnhout, Belgium: Brepols Publishers.
- Kristjánsson, Jónas. 1956. *Eyfirðinga sögur*. (Íslenzk fornrit 9). Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Kruken, Kristoffer, & Stemshaug, Ola. 2013. *Norsk personnamnleksikon*. 3 uppl. Oslo: Samlaget.
- Kvaran, Guðrún. 2011. *Nöfn Íslendinga*. 2 uppl. Reykjavík: Forlagið.
- Lange, Wolfgang. 1958. Einige Bemerkungen zur altnordischen Novelle. *Zeitschrift für deutsches Altertum und deutsche Literatur* 88. 150–59.
- Lind, Erik Henrik. 1905. *Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden*. Uppsala: Lundequistska Bokhandeln.
- Lindow, John. 1993. Þátr. In Hallberg, Göran & Pulsiano, Phillip (eds.) *Medieval Scandinavia: An Encyclopedia*. London: Taylor & Francis.

- Pálsson, Hermann. 1960. *Íslenzk mannanöfn*. Reykjavík: Heimskringla.
- Peterson, Paul R. 2015. *Old Norse Nicknames*. Minneapolis: University of Minnesota. (Doctoral dissertation.)
- Petrulevich, Alexandra. 2022. Making Sense of Normalization: A Corpus-Driven Approach to Place-Name Norms and Norm Negotiations in East Norse. *Amsterdamer Beiträge Zur Älteren Germanistik* 82 (3). 386–407. <https://doi.org/10.1163/18756719-12340262>.
- Sencindiver, Susan Yi & Beville, Maria & Lauritzen, Marie (eds.). 2011. *Otherness: a multilateral perspective*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Sigurðsson, Jón. 1906. *Diplomatarium Islandicum: íslenzkt fornbréfasafn, sem hefir inni að halda bréf og gjörninga, dóma og máldaga, og aðrar skrár, er snerta Ísland eða íslenzka men, Registerband 8: 1261–1521*. Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Simek, Rudolf, & Pálsson, Hermann. 2017. *Lexikon der altnordischen Literatur*. 2 uppl. Stuttgart: Kröner Verlag.
- Smith, Grant W. 2016. Theoretical Foundations of Literary Onomastics. In Hough, Carole (ed.), *The Oxford Handbook of Names and Naming*. 295–309. Oxford: Oxford University Press.
- Styrr. 2016. Dictionary of Old Norse Prose. <https://onp.ku.dk/onp/onp.php?o76608#> Accessed 20 february 2024).
- Sveinsson, Einar Ólafur. 1939. *Vatnsdæla saga: Hallfreðar saga, Kormáks saga, Hrómundar þáttur halta, Hrafnar þáttur Guðrúnarsonar*. (Íslenzk fornrit 8). Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Tuerkkan, Sevinc. 2011. Other/Alterity. In Ryan, Michael (ed.), *The Encyclopedia of Literary and Cultural Theory*. 370–372. Hoboken, NJ, USA: Blackwell.
- Þórðarson, Matthías, & Sveinsson, Einar Ólafur. 1935. *Eyrbyggja saga: Brands þáttur orva, Eiríks saga rauða. Grænendinga saga, Grænendinga þáttur*. (Íslenzk fornrit 4). Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Vilhjálmsson, Bjarni, & Vilmundarson, Þórhallur. 1991. *Harðar saga: Bárðar saga, Þorskfirðinga saga, Flóamanna saga*. (Íslenzk fornrit 13). Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag.
- Williams, Henrik. 1993. O-namn. Nordiska personnamn med privativa prefixet o-. In Peterson, Lena (ed.), *Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk: handlingar från NORNA:s artonde symposium i Uppsala 16–19 augusti 1991, 1993*. (NORNA-rapporter 51.). Uppsala: NORNA-förlag. 95–107.
- Windt-Val, Benedicta. 2009. 'Men han het Edvard...': navn og navnebruk i *Sigrid Undsets forfatterskap*. Oslo: Universitetet.

I studien använda tåtar med förkortningar:

- Aust. = Þorsteins þátt Austfirðings
 Bolla. = Bolla þátt Bollasonar
 Brand. = Brands þátt örva (övers. Íslendinga sögur)
 Brkr. = Brandkrossa þátt
 ESHall. = Egils þátt Síðu-Hallssonar
 For. = Þorsteins þátt forvitna
 Gill. = Gísls þátt Illugasonar
 Gull. = Gull-Ásu-Þórðar þátt
 Hall. = Þorgríms þátt Hallasonar
 Hfyrri. = Halldórs þátt hinn fyrri
 Hrafn. = Hrafnis þátt Guðrúnarsonar
 Hreid. = Hreiðars þátt heimiska
 Hsiðari. = Halldórs þátt hinn síðari
 Ivar. = Ívars þátt Ingimundarsonar
 Krak. = Þorvarðar þátt krákunefs
 Nef. = Þórarins þátt Nefjölfssonar
 Odd. = Odds þátt Ófeigssonar
 Orms. = Orms þátt Stórolfssonar
 Snegla. = Sneglu-Halla þátt
 Tas. = Þorvalds þátt tasalda
 Uxa. = Þorsteins þátt uxafóts
 ÞSHall. = Þorsteins þátt Síðu-Hallssonar
 Ög. = Ögmundar þátt dytts

Tabell 1. Namn med endast isländska bärare. Binamn står i kursiv; förekommer flera individer som bär binamn står samtliga binamn inom hakparentes.

Arnór <i>kerlingarnef</i> (Bolla.)
<i>Spák-Bersi</i> (Brkr.)
Bolli (3) <i>inn Þrúði</i> (Snegla., Bolla.)
Brandr <i>hinn örvi</i> (Brand.)
Dufþakr (Orms.)
Egill (ESHall.)
Eilífr (Hfyrri.)
Eyjólfr <i>hrúga</i> (Ög., Tas.)
Galti <i>inn sterki</i> (Hall.)
Geitir (Uxa.)
Gísl (Gill.)

Gizurr (Gill.)
[<i>Víga</i>]- Glúmr (Ög., Tas., Hreid.)
Grímr (3) (Brkr., Hrafn.)
Guðmundr <i>inn ríki</i> (Nef., Bolla.)
Hallbjörn <i>skefill</i> (Hall.)
Halldór (2) (Hfyrri., Hsiðari)
[<i>Sneglu</i> -] [<i>Síðu</i> -] Halli (3) (Hall., Snegla., ÞSHall., ESHall.)
Herjúlfr (Orms.)
Hjalti (Bolla.)
Hrafnkell (Brkr.)
Illugi (3) [<i>svarti</i>] (Gill., Hall.)
Ingimundr (Ivar.)
Jörundr <i>goði</i> (Orms.)
Kolgrímr <i>inn litli</i> (Hall.)
Krummr (Uxa.)
Ljótr (Bolla.)
Melkolfr/Mækólfr (Orms.)
<i>Hellu</i> -Narfi (Bolla.)
Nefjólfr (Nef.)
Oddr (Odd.)
Ófeigr* (Gill.)
Ólafr [<i>pái</i>] (2) (Bolla.)
Ormr <i>sterki</i> (Orms.)
Ósvífr (Brkr.)
Óttar (Bolla.)
Ótryggr (Brkr.)
Sighvatr (2) [<i>skáld</i>] (Hrafn.)
Skíða (Odd.)
Snorri <i>goði</i> (Hfyrri., Hsiðari)
<i>Guðdala</i> -Starri (Bolla.)
Steingrímur <i>i Sigluvík</i> (Ög.)
Stórólfr (Orms.)
Sumarliði (Orms.)
Teitr (Gill.)
Tindr (Gill.)
Vémundr (Uxa.) (Brand.)
Veturliði (Uxa.)

Vigfúss*1 (2) [<i>Hersir</i>] (Ög., Gill.)
Þjóðólfr (Snegla)
Þórarinn (Nef.)
Þórálfr (Orms.)
Þorbjörn <i>skólm</i> (Orms.)
Þórðr (6) (Hall., Gull., Hreid., Bolla.)
Þorfinnr (Ivar)
Þorgrímr (3) (Hall., Hreid., Hrafn.)
Þorljótr (Snegla.)
Þórólfr <i>stertimaðr</i> (Bolla.)
Þorvaldr (4) [<i>tasaldi</i>] (Ög., Tas., Gill., Bolla.)
Þorvarðr <i>krákunef</i> (KraK)
Ögmundr (2) [<i>dytts</i>] (Ög., Gill.)

Tabell 2. Namn med endast norska bärare. Binamn står i kursiv; förekommer flera individer som bär binamn står samtliga binamn inom hakparentes.

Agði (Snegla.)
Árni (3) [<i>krák</i>] (Hall., Krak., Snegla., ESHall.)
Bárðr (2) (Snegla., Hsiðari)
Bergþór <i>bestil</i> (Orms.)
Björn (Uxa.)
Brunnólfr (Uxa.)
Brynjúlfr (Uxa.)
Eindriði (4) [<i>ilbreiðr</i>] (Uxa., Hfyrri., Hrafn.)
Erling <i>hersir</i> (Uxa.)
Eysteinn <i>orri</i> (KraK)
Eyvindr (2) [<i>snák</i>] (Hreid., Orms.)
Finnr (ESHall.)
Freysteinn <i>inn fagri</i> (Uxa.)
Gjafvaldr (Gill.)
Grímkell (Uxa.)
Gunnarr <i>helmingr</i> (Ög.)
Hallvarðr <i>háls</i> (Ög.)
Hákon (Gill.)
Hárekr (3) (Uxa., Odd., Snegla.)
Hrani (Gull.)

Indriði (ÞSHall.)
Ingimarr <i>af Aski</i> (Gull.)
<i>Gyllingar-Kali</i> (Hfyrri.)
Ketill <i>ripr</i> (Hrafn.)
Kolbjörn (Hfyrri.)
Kolli (Gill.)
Klyppr <i>hersir</i> (Uxa.)
Loftr (Nef.)
Sigurðr (6) [<i>ullstrengr</i>] (Ög., Tas., Gill., Gull., Snegla., Hrafn.)
<i>Járn-Skeggja af Yrjum</i> (Uxa.)
Sokki <i>vikingr</i> (Uxa.)
Sóni (Gill.)
Styrbjörn* (Aust.)
Styrkárr (Uxa.)
Sveinn <i>ur Lyngja</i> (Hsíðari)
Viðkunnr (Gull.)
Þorbergr [<i>krák</i>] (Krak., Snegla.)
Þorgeirr (Uxa.)
Þormodr (Gill.)
Özurr (Orms.)

Tabell 3. Namn med både isländska och norska bärare. Binamn står i kursiv; förekommer flera individer som bär binamn står samtliga binamn inom hakparentes.

Isländska namnbärare	Norska namnbärare
Ásbjörn (3) (Uxa., Hall., Brkr.)	Ásbjörn (2) (Uxa.)
Bjarni (2) (Hall., Bolla.)	Bjarni (Hrafn.)
Einarr (Nef.) (Sneгла.)	Einarr (3) [<i>pambarskelfir</i>] [<i>flugá</i>] (Uxa., Odd., Sneгла., ÞSHall. Hfyrri., Hrafn., Orms.)
Helgi (4) (Brkr., Bolla., Orms.)	Helgi (2) (Tas., Nef.)
Hrafn (3) (Ög., Hrafn., Orms.)	Hrafn (Brkr.)
Hreiðar (2) (Hreid.)	Hreiðar (Uxa.)
Ívarr (Ivar.)	Ívarr <i>ljómi</i> (Uxa.)
Jón (3) [<i>inn helgi</i>] (Gill., Ivar., ESHall.)	Jón (Gull.)
Kálfr (Hrafn.)	Kálfr (Hall.)
Vestar (Orms.)	Vestar (Uxa.)
Þórir (Brkr.)	Þórir (4) [<i>hundr</i>] [<i>Englandsfari</i>] (Odd., Nef., Brkr., Hsiðari)
Þorkell (Uxa.)	Þorkell (Uxa.)
Þorsteinn (7) [<i>uxafóti</i>] (Gill., Uxa., Aust., For., Brkr., ÞSHall., Bolla.)	Þorsteinn (Odd.)

